

B. TERRAE LAPIDESQVE CALCAREAE. 7

B. TERRAE LAPIDESQVE
CALCAREAE.

LINN. *Syst. nat. III. p. 85 sqq.*

a. PVRIORES.

LINN. *Syst. nat. III. p. 85-108.*

Viua, quando a liquoribus acidis continguntur, effervescentia, facili in his solutione, et instillato vitrioli aut acetosellae acido, facili ex reliquis acidis specie sedimenti albi praecipitatione, calce potissimum viua, quam violento igne vsae exhibent, non difficulter a reliquis terreis discernendae.

Calx haec ex omnibus harum terrarum lapidumque speciebus quanto purioribus tanto melior ignis candentis vi obtinenda non amplius quidem effervescit cum acidis liquoribus, verum ebullit atque exaestuat ab aqua et laticibus aquosis, quamuis frigidissimis affusis, in his sensim pultis formam adsciscens, cum aqua et arena in pastae speciem subacta aërique exposita indurescit, sicca autem si aëris contactui diu opportuna sit, in puluerem fatiscit, sensim tenuiorem, easque dotes, quibus recens atque intemerata gaudebat, certa pro parte amittit; tantam, recens potissimum, in animalium partes acrimoniam exercens, vt ad purgandas a pilis, carne, pinguedine pelles ea vtantur coriarii, similem in scopum multi alii artifices.

Calx haec caemento ad aedes exstruendas necessario totque aliis in vita communi, opificiis, fa-

bricis, artibus vñibus, celebris, emendando solum rei rusticae proficua, a Medicis quoque salutem civium publicam curantibus ad contegenda cadavera, excrementa aliasque putrescentes animalium partes earumque noxias exhalationes arcendas commendata, ad parandum salem causticum, spiritum salis ammoniaci causticum et alia medicamenta vñitata, propter suam acrimoniam vix alio nisi externo vñu adhibetur, tunc quoque aut melle aut saponis nigri vel veneti aequali, aut farinae auenaceae dupla portione et lardo porcino temperata: Ita post CAELIVM AVRELIANVM, qui (de morbis chronicis L.II. c. 1. edit. Ammanni. Amstelæd. 1722. 4. p. 355.) membra paralytica praeter alia calce quoque viua aspersa fricari iubet, Ill. TISSOT (*Anleitung für das Landvolk, übers. von HIRZEL. Zür. 1762. 8. p. 191.*) et B. HAEN (*ration. medend. P. IV. C. 4. p. 156.*) calcem viuam cum melle, posterior quoque cum unguentis mistam in coxario morbo efficacissimam deprehendit. Calcem viuam cum sapone commistam et aceto acerrimo humectatam inter vñitatissima sui temporis escharotica refert SEVERINVS (*Trimembris Chirurgia Ed. nouiss. Lugd. Bat. 1725. 4. p. 152.*); misturam ex calce et sapone in verrucis, tuberculis, excrecentiis, sarcomatibus, tumoribus cysticis, naevis maternis et scirrhis exedendis eximiam habere vim, testis locupletissimus est HEISTERVS (*instit. Chirurg. Amstel. 1739. 4. p. 473.*) naeuos maternos, in ipsa adeo facie conspicuos, tuto delere, et post 12 horas in escharam conuersos subsequente suppuratione penitus extirpare expertum se esse asseuerat

B. TERRAE LAPIDESQVE CALCAREAE. 9

z. VOGEL (*anatomische chirurgische und medicinische Beobachtungen und Untersuchungen.*. Rost. 8. 1759. p. 263.) Inter remedia naevis maternis delendis paria calcem pariter refert M. B. VALENTINI (praxis medicinae. Francof. ad Moen. 1711. 4. p. 7.) Cum farina auenacea et lardo in cataplasmatibus formam subactam, et pollicis crassitie linteo superinductam tum ad maturandos abscessus, tum si calida imponatur, et singulis nycthemeris renouetur, continuato per mensem et ulterius vsu ad sanandos articulorum fungum aliosque eorum tumores hydropicos potentissimam recentius praedicat FALCONER (Practic. dissertat. on the medical effects of Bathwater. Bath and Lond. 1790. 8. p. 153-155.).

Frequentiori longe, eoque etiam interno vsu venit medicis parata ex hac calce

Aqua calcis, infundendo calci recenter vstae aquae, melius calidae (qua minus ingratum saporem contrahere perhibetur) quam frigidae octo ad decem partes, agitando aliquoties cum hac, temporisque spatio elapso defundendo atque per linteum traiciendo confecta, quae si proba sit, sapore sibi proprio subadstringente facile distinguenda, clara et limpida, ad aërem cuticulam (cremorem appellant) in superficie contrahit, a cinerum clauellatorem lixiuio turbatur, et sali ammoniaco in puluerem confuso larga satis copia superinfusa aërem (sive gas) alcalinum exturbat, odore acri nares ferientem, has vero dotes vna cum virtute salutari amittit aliquandiu asseruata vel cocta, vel cum corporibus aëre fixo aut vitrioli, phosphori, acetosellae,

A 5

tartariue

tartariue acido aut principio adstringente grauidis combinata; hinc recens semper et frigida vel saltem tepida a medicis adhibenda, atque euitanda, dum adhibetur, omnia, quae vnum alterumue memoratorum principiorum in se continent.

Salibus lixiuiosis affinis acidum domat; hinc in acido primas vias obsidente variisque ex eo fonte promanantibus malis proficit (PRINGLE observat. on the diseases of the army in camp and garrison. Lond. 8. 1752. p. 415.); putredini resistit (v. HALES philosophical transactions vol. 48. p. 2. for 1754. n. 104. p. 826. et MACBRIDE *durch Erfahrungen erläuterte Versuche aus dem Engl. übers. von* CONR. RAHN. Zürich 1766. 8. p. 132 sqq.); hinc a nonnullis externo vsu in gangraena et sphacelo commendata; ea forte de causa in vlcere cruris scorbutico (GRAHAM medical observations and inquiries by a society of physicians in Lond. 8. vol. 1. p. 23. p. 286.), tum pota per menses ad tres vsque libras per diem, tum fomentorum specie parti aegrotae adplicata, et (PLATNER ars medendi singulis morbis accommodata p. 401. BOERHAAVE elem. chem. 2. p. 316.) in scorbuto ipso, quem vocant, frigido, eiusque sequelis; in cancro, si quidem mane et vesperi sex vel octo eius vnciae aequali copia aquae cum radice sassaparillae vel ligno guaiaco coctae temperatae potabantur, et singulis quatuor vel octo diebus pilulae, quas a Becchero balsamicas nominabant, sumebantur (R. A. VOGEL diff. de curatione cancri occulti et aperti per aquam calcis viuuae potam praestita. Goett. 1769. 4.) et in

B. TERRAE LAPIDESQVE CALCAREAE. II

in ipsa adeo pertinaciori dysenteria tertia lactis parte diluta et per octo dies continuos potata (BVRLET mem. de l'Acad. des scienc. à Par. 1700. p. 168.) per singulos trium hebdomadum continuarum dies ad tres vsque libras hausta (GRAINGER essays and observations read before a Society at Edinburgh. 8. vol. 2. 1756. n. 14. p. 262.) aliquando efficax; a NAVIER (Contrepoisons de l'arsenic, du sublimé corrosif, du verd de gris et du plomb. à Paris 1777. 8. 1. p. 69.) pariter lacti nupta ad debellandum, si corpus ingressum sit, arsenici virus commendata.

Poterat tamen in alui fluxu vi sua exsiccante siue humorem fugente perinde prodesse haec aqua; eo titulo praedicata, in vlceribus tam ossium, quam partium molliorum tum externarum tum ipsarum internarum (MORTON oper. med. Amstelaed. 1696. III. c. 14. et Geneu. 1727. 4. p. 148.) oris, ipsis adeo venereis (HECKER *Anweisung die venerischen Krankheiten genau zu erkennen und richtig zu behandeln.* Erfurt 1791. 8.), vteri (DETHARDING de aquae calcis viuae vsu interno salutari. Rostock 1746. §. 11.), sassaparillae decocto iuncta, vesicae vrinariae (MOLINARI nov. act. ac. Caes. Natur. Curiosorum. T. III. 1767. et OLLENROT ap. SCHMUCKER *vermisch. Schrift.* 2. p. 110.), et pota cum lacte, aut corticis peruuiiani decocto atque iniecta ipsorum adeo pulmonum (OLLENROT et DETHARDING II. cc.) intus sumta; a QVARINO tamen in eo malo nunc iners, nunc si recens sit, noxia inuenta: An eadem sit causâ efficacitatis, quam iniectae in vrethram, balnei et fatus specie adplicitae aquae calcis tribuit

tribuit in sananda gonorrhoea experientia nixus Ill. GIRTANNER (*Abhandl. über die venerischen Krankheiten.* Gött. 8. 1788. p. 117. 126. 127.) an ex eo fonte promanet vis eius extrinsecus adhibitae in panaritio, saccharo saturni foetae (JAEGER *funfzig chirurgisch practische Cautelen für angehende Wundärzte.* Frankfurt 1788. 8.), vis in vitiligine et lepra iam ab HIPPOCRATE (*Επιδημιων* L. 2. Sect. 5. Oper. cura Foessii editor. Francf. 1624. p. 1046.), in tinea et scabie pertinaci aliisque exanthematibus chronicis humidis ab aliis (DETHARDING l. c. thes. 4. S. 1 - 11. KAEMPF *Abhandlung von einer neuen Methode die hartnäckigste Krankheiten im Unterleibe zu heilen.* Dessau und Leipz. 1784. 8. p. 23.) praedicata, in his etiam frequentius epota, et ipsis nutricibus laebe eiusmodi infectis, ne in alumnus transeat, vel vt tenelli infantes ea iam vexati liberentur, exhibitae, iudicatu difficilium videtur. Ab ea facultate siccante deriuus quoque felicem huius aquae extrinsecus solummodo applicatae in tumoribus hydropicis curandis successum, vt FABRITIUS *ab Aquapendente* (Oper. chirurgic. Francof. 1620. 8. p. 234.) sola spongia aqua calcis viuae irrigata totumque abdomen comprehendente et circumligata saepius hydropem se sanasse, asseueret.

Ad hanc vim exsiccantem porro referre liceat, si quam exercet, prouti multis videtur, virtutem aquae calcis roborantem, quam in vitiis primarum viarum, a sola laxitate oriundis, praesertim si cum amaris remediis coniungitur praeter alios vtilem deprehendit MONRO (*Treatise on medical and pharmac-*

macen-

maceutical chymistry and the materia medica. Lond. 1788. 8. Vol. I. c. 9. sect. 1. n. 8.), et lenimen, quod cum tertia parte olei lini subacta et parti affectae allita, toties (MONRO l. c.) affert, ipsam forte in verrucis mollioribus et suppurantibus delendis vim (BELL system of surgery. Edinb. 8. Vol. V. 1787.) atque opem, quam in lichenibus tulit (*Idem* treatise on the theory and management of ulcers. Edinb. 1778. 8.). Vtrum ab hac natales trahat, an a vi pituitam incidendi virtus eius vermes necandi ab ALSTONIO (dissert. on Quicklime and Limewater. Edinb. 1784.) obseruata, decidere nolim.

Incidere certe pituitam ex multis casibus conicere licet, ipsa eius lixiuiofæ affinis indoles indigitare videtur; spissos humores resoluere GABERI (miscell. Taurines. 1766. 3.) probant experimenta; ea facultate pars certe efficacis, quam in cutaneis morbis febribusque intermittentibus toties a præternaturali lymphæ et sanguinis spissitudine proficiscentibus exferit, nititur, ea potissimum virtus in scrophulis (MONRO et KAEMPF II. CC. BOYLE medicin. experiments. Lond. 1692. 8. p. 82.) discutiendis, fundendo corio pleuritico (KAEMPF l. c.) referendis viscerum, et glandularum, inprimis mesenterii obstructionibus vel pertinacissimis (KAEMPF l. c.), conterendis adeo in sanguine ipso natis polyypis (KAEMPF l. c.) celebrata, ea solatium, quod largius pota, interdum sapone grauida, testibus ALSTON (l. c.) in febribus rheumaticis et malis podagram retrogradam insequentibus, et WHYTT (Obserua-

ferva-

servations on the nature, causes and cure of those disorders, which are commonly called nervous. Lond. 1765. 8. p. 379.) et MACBRIDE (experimental essays. London 1764. 8. p. 254.) in malis arthriticis et podagricis attulit, vt adeo nodos arthriticos ea resolui posse sibi persuaderet KAEMPF (l. c.), ea denique, vt mihi quidem videtur, auxilium, quod hominibus cum aliis atque aliis viarum vrinæ vitiiis conflictantibus, nephriticis (KAEMPF l. c.) et praecipue calculosis (BASIL. VALENTINVS et BORRICHIVS ap. TH. BARTHOLINVM epistol. medicinal. cent. 4. n. 76. p. 451. ALSTON l. c. WHYTT essay on the virtue of limewater in the cure of stones. Edinb. 1756. 12. maj. p. 187. WALPOLE philosophic. transactions. vol. 47. pro ann. 1751. et 1752. n. 9. p. 43. et n. 77. p. 472. BENNET theatr. theatr. tabid. p. 140.) tulit; calculum enim vrinæ potissimum ex muco inspissato atque indurato proficisci, nuperius argumentis verissimillimis demonstrare annis est AVSTIN (Treatise on the origin and component parts of the stone in the urinary bladder. London 1790. 8.)

Soluitur vtique sedimentum vrinæ, particulis salinis liberum, (BRUGNATELLI chem. Annal. 1787. 2. p. 111.), soluantur multi in vrinæ viis procreati calculi (ALSTON, WHYTT, MACBRIDE ll. cc. SCHEELÉ Kongl. Svensk. Academ. Handlingar vol. 37. p. 329.) in aquam calcis inieci; at pota aqua tam multifarias iam in primis viis offendit materias, aëre fixo grauidas, quibus mutatur, suamque dissoluentem vim amittit, (MACBRIDE l. c.)

vt

vt non mirum fit, intrinsecus modo adhibitam medici (BERGIVS Kongl. Svensk. Vetensk. Acad. Handl. 1777. trim. 4. art. 3.) spem fefellisse, et alii aut cum vsu interno iniiciendae in vesicam aquae calcis vsuum (WHYTT l. c.) praecipere, aut in posteriore hoc vtendi modo, quo purior aqua atque intemerata fere calculum contingit, (LANGRISH *physical experiments upon brutes etc.* Lond. 1756. et W. BUTLER *method of cure of the stone chiefly by injections.* Edinb. 1754. 12. maj.) acquiescent: Accedit, quod calculorum in vrina prognatorum non semper vna eademque sit indoles, eadem in iisdem liquoribus solubilitas; quare plures iique illustres Medici van SWIETEN (Commentar. in aphorism. BOERHAAVII de cognoscendis et curandis morbis. vol. 5. p. 335.) de HAEN (rat. medend. vol. 1. p. 149. 3. p. 141. 157. 6. p. 181. 13. p. 132.) et alii, quamuis fateantur, egregium spasmodorum ac dolorum his aegrotis tantopere infestorum, lenimentum subministrare, calculum tamen comminui, aut semper excerni negant, siue meracam biberent, quae quidem adhibendi forma, nisi palatum aut ventriculus nimium refragetur, optime conducit, siue lacte dulciue lactis fero temperatam, siue sapone praegnantem per menses aquam calcis viuae.

Caute tamen mercandum est cum hac calcis viuae aqua siue potus specie exhibita siue ano iniecta, si motibus febrilibus agitetur aeger, in climatibus calidioribus et hominibus temperamenti ficcioris et calidioris; praetermittendus plane vsus in emaciatis, febre hectica, congestione sanguinis renes caputue versus directa, infarctu fixo quasi lapideo,

pideo, spasmisue laborantibus, vitandus in principio dysenteriae, orgasmis sanguinis eiusque profluuiis inde pendentibus, sanguine ad inflammationem pronò, fibra tensa, nec, nisi sublata prius, si aegrum torqueat, plethora vel alui obstructione, si praesertim a scybalis induratis profecta fuerit, admittendus (DETHARDING l. c. thes. 5. KAEMPF l. c. p. 241. 243.).

1. *Creta farinacea.* LINN. *Syst. nat. III. p. 86.*

Lac lunae, Agaricus mineralis; salutari efficacia, et, si laxiorem longe cohaesionem exceperis, qua tangentes digitos inquinat, externis quoque dotibus cum creta scriptoria conueniens, olim, vt videtur, propter consistentiam recentis vnguinofam, lacti vel potius eius cremori quodammodo similem inter medicamenta lactifera immerito relata.

2. *Creta scriptoria.* LINN. *Syst. nat. III. p. 86.*

Creta vulgaris, lota atque in puluerem confusa, alba, labiis humidis adhaerens, humectata argillam spirans, fere tota in aqua forti dissolventa, scriptura inquinans.

Olim frequentius, quam hodie in medicorum formulis, ventriculi acido infringendo destinatis, obuia, huic effectui praestando utique par, nisi potentiora prostant. Nuperius in vlceribus ex ambustione natis commendat CLEGHORN (medical facts and obseruat. Vol. II. Lond. 1792. 8. n. 11.) ita, vt prius imposito per sex vel octo horarum spatium cataplasmate ex mica panis, lacte et oleo aut butyro composito, ac mundata superficie inspergatur ad saniem

faniem absorbendam creta rafa, omni absorbta denuo adplicatur cataplasma. aliquo tempore elapso denuo inspergatur e. f. p. Constituit etiam creta partem remedii antilyssi in Anglia nomine remedii HILLOMSKIRK famosissimi, quod pro singulis dositus ex eius vncia dimidia, boli armenae drachmis tribus, radicis enulae drachma vna, aluminis scrupulo dimidio et olei anisi guttis quinque conflatur, et cum aqua lacte temperata mane ieiuno ventriculo per sex dies subsequentes propinatur. (CHAUSIER ap. FOVRCROY medec. éclair. par les scienc. physiq. T. III. 1792. p. 174.)

PRAEPARATA.

Species diacretae Mynsichti et Camerarii.

In utroque pharmaco creta cum multis aromatibus, mucilaginosi, terrestribus saccharo mista. Obsoleuere.

3. *Helmintholithus iudaicus.* LINN. *Syst. nat.*
III. p. 397.

Lapis iudaicus. Echinorum aculei, in lapidem ut plurimum purius calcarium conuersi, praeter vim acidum absorbendi, si subtilissime contriti ingeruntur, nullam aliam in corpus humanum exferunt, quicquid etiam veteres, duce signatura, somniauerint.

4. *Helmintholithus Belemnites.* LINN. *Syst. nat.*
III. p. 413.

Lapis lycis vel lycurius. Olim multifaria, medicorum quoque, praeter alias amuleti etiam forma commendantium, superstitioe celebris,
B quic-

quicquid vnquam vere salutaris efficaciae exercuit, cum frequentissime indolem mere calcariam prae se ferat, acidum in primis viis obuium absorbendo praestitit. Praeparatus siue in pollen tenuissimum comminutus asseruabatur.

b. IMPVRIORES.

LINN. *Syst. nat. III. p. 108 sqq.*

1. *Osteocolla.* LINN. *Syst. nat. III. p. 87.*

Nunc stalactitae calcarii species forma sua os fistulosum quodammodo referens, nunc radices arborum; potissimum populi, intus carie exesae et terra calcarea, sabulo inquinata, refertae (MARGRAF *chem. Schrift. 2. n. 11. p. 163 sqq.*). A similitudine, quae illi cum ossibus intercedit, et nomen et virtus in sanandis ossium fracturis apprime efficax ei tributa, at praeter eam, quae omni terrae calcariae, aëre fixo foetae, competit, reapse nulla.

2. *Gypsum.* LINN. *Syst. nat. III. p. 256.*

Eiusque variae species in pollen tenerrimum contritae.

Olim virtute acidum absorbente celebre, quam tamen, nec crudum neque vstum, vtpote vitrioli acido iamiam saturatum, exercere valet, posteriori forma propter indolem, qua pollet, cum aqua liquoribusque aquosis in massam solidam coeundi, interno vsu potius venenum: Quicquid externo vsu perpetravit, forsitan virtuti eius refrigeranti debetur.

3. *Fluor mineralis viridis.* LINN. *Syst. nat. III.*
p. 128.

Eo quidem nomine nunquam, at pretiosiori smaragdi nomine exornatus quondam saepius in scatulis pharmacopoeorum occurrens, cum smaragdo genuina merito exul ex recentiori suppellectili medica.

C. TALCOSA E.

LINN. *Syst. nat. III.* p. 68 sqq.

I. P V R A E.

- I. *Magnesia alba, Magnesia salis, Magnesia nitri, Panacea solutiua, vel anglica, vel antihypochondriaca, Puluis Sentinelli, Puluis Comitum de Palma, Laxatiuum polychrestum, Terra salis Sedlitzensis,* eo puritatis gradu, quo medicis inferuire vsibus potest, nullibi in naturae sinu prostat, arte potius chemica ex sale amaro anglico aqua dissoluto, ope salis lixiuiosi affusi, aut ex lixiuiis ab excoctione salis communis nitriue superstitibus, nunc expulsionem humoris caloris ope peracta et ad siccitatem vsque deducta, atque insequente ignis candentis, qui acidum inhaerens dissipet, actione, nunc facta per lixiuium cinerum vulgarium vel clauellatorum terrae praecipitatione secreta: Inest enim aquae fontium falsorum aequae ac marinae acido eidem iuncta, quod partem salis communis constituit, creberrime magnesia alba, alias purior, alias terra calcarea inquinata, post salis ipsius ex-

B 2

coctio-